

NEYTENDASTOFA

VINNUEFTIRLITID

Markaðskönnun á rykgrímum

Samvinnuverkefni Vinnueftirlitsins og Neytendastofu

Október 2006

Inngangur:

Rykgrímur þær sem könnunin náði til eru einar af mörgum flokkum persónuhlífa sem bæði eru notaðar til einkanota og í atvinnuskyni. Þær skulu vera CE merktar í samræmi við reglur nr. 501/1994 um gerð persónuhlífa til staðfestingar þess að þær uppfylli lágmarkskröfur um öryggi, heilsu og umhverfi. Kröfur er varða þær rykgrímur sem skoðaðar voru eru skilgreindar í íslenskum staðli sem innleiðir ákvæði samhæfðs evrópsks staðals, ÍST EN 149:2001, Öndunarfærhlífar, hálfgrímusíur til varnar gegn ögnum - kröfur, prófun, merking (Respiratory protective devices, filtering half masks to protect against particles - requirements, testing, marking).

Skilyrði fyrir markaðssetningu persónuhlífa á Evrópska efnahagssvæðinu er að þær uppfylli ákvæði fyrrgreinds staðals og séu auðkenndar CE-merkinu. Samræmisýfirlýsing er gefin út af óháðum þriðja aðila því til staðfestingar að persónuhlífin uppfylli settar kröfur og að hana megi setja á markað. Það fer síðan eftir eðli persónuhlífarinnar hvort samræmisýfirlýsingin er gefin út á ábyrgð framleiðenda eða eftir að tilkynntur aðili hefur gefið út vottorð.

Með CE-merkinu ábyrgist framleiðandi eða fulltrúi hans innan EES að persónuhlífin uppfylli þær grundvallarkröfur varðandi heilsu og öryggi sem settar eru í tilskipun um persónuhlífar. Nánar er kveðið á um skilyrði fyrir markaðssetningu persónuhlífa í reglum nr. 501/1994 um gerð persónuhlífa og reglugerð nr. 635/1999 um persónuhlífar til einkanota.

Persónuhlífum er skipt upp í þrjá flokka með hliðsjón af þeirri hættu sem þeim er ætlað að vernda gegn. Því meiri hættu sem persónuhlífarinnar eiga að vernda gegn því umfangsmeiri kröfur eru gerðar.

Flokkur I	„Einfaldar“ persónuhlífar. Í þennan flokk falla persónuhlífar til varnar gegn minni háttar hættum þar sem gengið er út frá því að notandinn sjálfur geti metið þá vernd sem hlífin veitir og geri sér örugglega grein fyrir því tímanlega. <i>Dæmi: uppvottahanskar.</i>	Samræmisýfirlýsing gefin út á ábyrgð framleiðenda.	CE
Flokkur II	Hvorki „einfaldar né flóknar“ persónuhlífar. Í þennan flokk falla flestar gerðir persónuhlífa. <i>Dæmi: Heyrnarhlífar</i>	Samræmisýfirlýsing gefin út af framleiðanda eftir að samþykktur aðili hefur gefið út vottorð um gerðapróf	CE
Flokkur III	Persónuhlífar sem falla í flokk III er ætlaðar sem vernd gegn lífshættu eða alvarlegri varanlegri hættu þar sem notandinn getur ekki gert sér grein fyrir hættunni í tíma. <i>Dæmi: Öndunargrímur</i>	Samræmisýfirlýsing gefin út af framleiðanda eftir að tilkynntur aðili hefur gefið út vottorð um gerðarpróf og eftir að tilkynntur aðili hefur framfylgt gæðaeftirliti á vöru eða eftirliti á gæðakerfi.	0000 CE

Tilgangur og markmið könnunarinnar:

- Að tryggja að á markaðnum séu eingöngu rykgrímur sem eru í samræmi við gildandi reglur.
- Að upplýsa seljendur um ábyrgð þeirra og skyldur gagnvart markaðssetningu persónuhlífa.
- Að stuðla að auknu öryggi persónuhlífa sem seldar eru hér á landi.

Framkvæmd könnunar:

Könnunin var unnin á tímabilinu september til nóvember 2005. Könnunin náði alls til 16 fyrirtækja og hjá þeim voru alls um 50 tegundir af rykgrímum skoðaðar. Um var að ræða úrtakskönnun sem náði eingöngu til rykgríma sem falla undir staðalinn ÍST EN 149.

Framkvæmdin var með þeim hætti að starfsmenn Vinnueftirlitsins og skoðunarstofan Frumherji h.f. fyrir hönd Neytendastofu skoðuðu fyrrgreindar rykgrímur með hliðsjón af þeim kröfum sem gerðar eru til þeirra. Jafnframt var afhent upplýsingablað á þeim sölustöðum sem voru heimsóttir, bréf til söluaðila þar sem m.a. kom fram þær kröfur sem gerðar eru til markaðssetningar persónuhlífa.

Hvað var skoðað:

Markaðskönnunin beindist fyrst og fremst að CE merkingum rykgrímanna og hvort þeim fylgdu íslenskar notkunarleiðbeiningar eins og kveðið er á um í gildandi reglum og reglugerð um persónuhlífar. Jafnframt var skoðað hvort leiðbeiningar og aðrar merkingar á vörunni væru samkvæmt gildandi staðli.

Til að sannreyna hvort varan uppfyllti kröfur um samræmi var ennfremur óskað eftir samræmisyfirlýsingu fyrir allar tegundir rykgríma sem könnunin náði til. Þeim söluaðilum sem ekki gátu framvísað samræmisyfirlýsingu strax var veittur frestur til að gera það.

Dæmi um grímur sem voru skoðaðar:

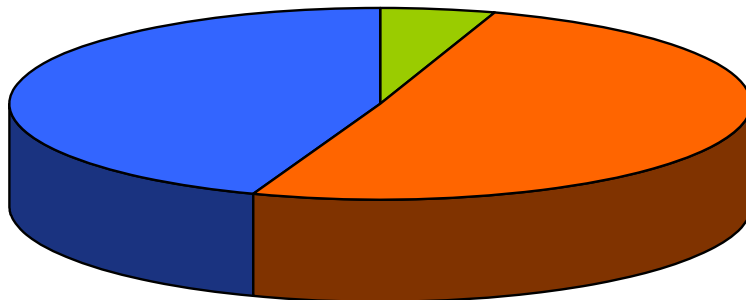

Niðurstöður:

Allar rykgrímur sem í könnuninni voru uppfylltu kröfur og ekki reyndist þörf á að taka vöru af markaði eða setja sölubann. Það bendir til þess að seljendur eru meðvitaðir um þær kröfur sem gerðar eru og kaupa persónuhlíf sem uppfylla kröfur.

Að öðru leiti voru meginniðurstöður könnunarinnar eftirfarandi;

- Allar rykgrímur voru CE merktar ¹
- Allar rykgrímur voru merktar með verndarflokk
- Síðasta söludag vantaði í 8% tilfella
- Íslenskar leiðbeiningar vantaði í 82% tilfella
- EB samræmisyfirlýsingu vantaði í 72% tilfella

- 1 Síðasta söludag vantaði í 4 tilfellum eða 8%
- 2 Íslenskar leiðbeiningar vantaði í 41 tilfelli eða 82%
- 3 EB- Samræmisyfirlýsingu vantaði í 36 tilfellum eða 72%

CE merking rykgríma:

Allar rykgrímur sem skoðaðar voru uppfylltu kröfur um CE merkingu og er það afar ánægjuleg niðurstaða. Það að CE merking sé til staðar á vöru þýðir þó ekki sjálfkrafa að hún uppfylli kröfur og því var óskað eftir samræmisyfirlýsingu því til staðfestingar.

Áhættuflokkun:

Allar rykgrímurnar í könnuninni báru áletrun sem vísar í áhættuflokkun þeirra en rykgrímum er skipt upp í 3 verndarflokka eftir því hve mikla vörn þær eiga að veita. Flokkunin er eftirfarandi:

FFP1	Til verndar einungis ef agnir eru fastar og hafa mengunarmörk 5mg/m ³ eða hærra
FFP2	Til verndar ef mengunarmörk eru lægri, t.d. tréryk auk þess sem þær veita lágmarksvörn ef úði kemur frá sprautun eða annarri starfsemi sem gufur eða úði kemur frá
FFP3	Til verndar ef efni eru sjúkdómsvaldandi eins og t.d. asbest auk ofnæmisvaldandi efna o.fl.

¹ Sjá einnig umfjöllun um svokallaðar þægindagrímur eða confort mask.

Afar mikilvægt er fyrir notendur að þessi merking sé til staðar við val á grímu til þess að kaupandinn geti metið hvort hlífina sem hann hyggst kaupa sé hönnuð og framleidd til þess að vernda og tryggja hann á réttan hátt.

Síðasta söludag vantar:

Í leiðbeiningum sem fylgir með persónuhlífum skulu fylgja upplýsingar um síðasta söludag hlífanna þar sem áhrif sólar og andrúmslofts hefur áhrif á öryggiseiginleika hlífanna til þess að verja. Slíka merkingu vantaði í 8% tilfella.

Íslenskar leiðbeiningar vantar:

Í reglum um persónuhlífar og reglugerð um persónuhlífar segir að persónuhlífar sem markaðssettar eru hér á landi skulu fylgja íslenskar notkunarleiðbeiningar. Niðurstaða könnunarinnar leiddi í ljós að í 82% tilfella voru notkunarleiðbeiningar eða aðrar upplýsingar sem fylgdu grímunum ekki á íslensku. Þetta er afar sláandi niðurstaða og munu Neytendastofa og Vinnueftirlitið fylgja því eftir að íslenskar notkunarleiðbeiningar sem m.a. stuðla að réttari og öruggari fylgi rykgrímunum.

EB samræmisyfirlýsingu vantar:

Við framkvæmd könnunarinnar var óskað eftir samræmisyfirlýsingu þess efnis að viðkomandi rykgríma uppfyllti kröfur. Í 72% tilfella var ekki unnt að afhenda samræmisyfirlýsingar á staðnum og í þeim tilfellum óskuðu Neytendastofa og Vinnueftirlitið eftir að fá yfirlýsinguna senda innan ákveðins tíma. Engar frekari athugasemdir hafa verið gerðar við samræmisyfirlýsingar rykgrímanna eftir að afrit af þeim bárust stofnunum.

**Þægindagrímur – "comfort mask":*

Við framkvæmd könnunarinnar kom í ljós að hér á markaði eru svokallaðar þægindagrímur eða "comfort mask" en um er að ræða grímur sem líta svipað út og rykgrímur sem uppfylla kröfur CE merkingar. Á umbúðum þægindagrímanna kemur fram að þær flokkist ekki sem persónuhlíf. Það er mat Vinnueftirlitsins og Neytendastofu að grímurnar veiti notandanum falskt öryggi gegn ryki sem getur skapað heilsufarshættu. Ekki er unnt að banna sölu grímanna en Neytendastofa og Vinnueftirlitið hafa lagt á það áherslu við söluaðila að þær verði merktar á skýran hátt á íslensku þess efnis að þær hvorki flokkist né uppfylli kröfur sem gerðar eru til öndunarfærhlífa og því séu því ekki ætlaðar sem vörn gegn ryki. Jafnframt var áréttað við söluaðila mikilvægi þess að slíkar grímur séu skýrt aðgreindar þannig að neytendum megi ljóst vera hvort þeir eru að kaupa persónuhlíf sem uppfyllir kröfur sem persónuhlíf eða grímu sem minni kröfur eru gerðar til.

Eftirfylgni:

Bréf voru send út til viðkomandi söluaðila þar sem greint var frá niðurstöðum könnunarinnar. Einnig voru gefin fyrirmæli um að íslenskar notkunarleiðbeiningar fylgdu vörunni í samræmi við reglur um gerð persónuhlífa og reglugerð um persónuhlífar til einkanota. Ensk samantekt þar sem niðurstaða könnunarinnar kemur fram verður send til norræna markaðsgæslufirvalda á sviði persónuhlífa.

Lokaorð:

Með hliðsjón af fyrrgreindum niðurstöðum er ljóst að þær rykgrímur sem hér eru á markaði uppfylla kröfur, þær eru CE merktar og því til staðfestingar liggur

samræmisyfirlýsing. Hins vegar er það alvarlegt að rykgrímum fylgi ekki íslenskar notkunarleiðbeiningar eins og kveðið er á um í reglum og reglugerð um persónuhlífar. Ekki telst fullnægjandi að koma fyrir tákmyndum í stað íslenskra notkunarleiðbeininga en leyfilegt er að bæta slíku við til frekari skýringa. Þetta er því verkefni sem Neytendastofa og Vinnueftirlitið munu vinna frekar að og jafnframt kanna hvort skortur á íslenskum notkunarleiðbeiningum sem nauðsynlegar eru til að tryggja rétta og örugga notkun persónuhlífarinnar sé ábótavant hjá fleiri tegundum persónuhlífa.

Markaðssetning þægindagríma samhliða rykgrímum sem uppfylla kröfur er varhugaverð og getur skapað falskt öryggi. Það er áriðandi að seljendur séu fræddir um þann stigsmun sem er á þessum grímum og að þeir staðsetji þær og merki í verslun sinni með hliðsjón af því.

Reykjavík, 20 október 2006

Guðbrandur Árnason, Vinnueftirlitinu
Ólafur Hauksson, Vinnueftirlitinu
Fjóra Guðjónsdóttir, Neytendastofu